OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
Opetusneuvos Raija Meriläinen, 0295330402

ASIANTUNTIJALAUSUNTO

14.3.2017

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnalle

VNS 1/2017 vp: **Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta ”Kestävän kehityksen Suomi - pitkäjänteisesti, johdonmukaisesti ja osallistavasti”**

Opetus- ja kulttuuriministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja toteaa asiantuntijalausuntonaan seuraavaa:

Opetus- ja kulttuuriministeriö on ollut aktiivisesti mukana valtioneuvoston selonteon ”Kestävän kehityksen Suomi - pitkäjänteisesti, johdonmukaisesti ja osallistavasti” laajapohjaisessa valmistelussa. Ministeriöllä on monia kiinnekohtia asiakirjan sisällön ja tavoitteiden toteuttamiseen niin painopisteiden 1 ja 2 (”Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi” ja ”Yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osaava Suomi”) kuin yleisen toimeenpanon politiikkaperiaatteiden osalta.

Merkittävää opetus- ja kulttuuriministeriön kannalta on, että Avain2030-hanke, jolla vuoden 2016 alussa kartoitettiin Suomen valmiuksia toteuttaa globaalin Agenda2030:n tavoitteita, Suomen menestysalueiksi nostettiin hyvä koulutus ja yhteiskunnallinen vakaus. Nämä molemmat menestysalueet on määrä säilyttää myös jatkossa ja esimerkiksi osaamisen tasoa edelleen kehittää yhteiskunnan kaikilla alueilla.

Valtioneuvoston selonteko toteaa Suomen kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumusprosessin yhdeksi konkreettiseksi selonteon tavoitteiden toteuttamisvälineeksi. Jo vuonna 2014 opetus- ja kulttuuriministeriö antoi oman yhteiskuntasitoumuksensa, jonka mukaan ministeriö ottaa kestävän kehityksen tavoitteet ja periaatteet huomioon niin omissa strategioissaan kuin alaisten virastojen ja laitosten ohjauksessa. Kyseinen sitoumus on edelleen voimassa ja ministeriö ottaa jatkossa myös Agenda2030:n ja valtioneuvoston selonteon asettamat tavoitteet huomioon hallinnonalansa ohjauksessa. Myös ministeriön hallinnonalan toimijat ovat olleet aktiivisia sitoumusprosessin toimijoita.

Agenda2030:n tavoitteita toteutetaan johdonmukaisesti muun muassa koulutuspolitiikassa, jonka kautta vaikutetaan pitkäjänteisesti osaavan ja ammattitaitoisen työvoiman saatavuuteen maassamme. Tehtävä edellyttää sosiaalisten, taloudellisten ja ympäristönäkökohtien tasapainoista huomioimista kaikessa politiikassa sekä yhteistyössä eri hallinnonalojen ja keskeisten sidosryhmien kanssa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön näkökulmasta Agenda2030 yhteistyötarpeet tulevat hyvästä valmistelusta sekä valtioneuvostotasolla sekä Opetushallituksen ja muiden ministeriön hallinnonalan toimijoiden kanssa. kanssa. Tämän lisäksi tarvitaan joustavaa keskusteluyhteyttä kolmannen sektorin kanssa.

Ammatillisen koulutuksen reformin avulla opetus- ja kulttuuriministeriö uudistaa ammatillisen koulutuksen vuoteen 2018 mennessä, jolloin koulutus muodostaa kokonaisuuden, jossa koulutukseen hakeutujan ikä ei ole määritä koulutusvaihtoehtoja. Reformissa perusajatuksena on, että koulutuksen lähtökohtana on joustava, yksilön osaamistarpeen perustalle rakentuva ammatillinen koulutus.

Opetus- ja kulttuuriministeriön on mukana myös muiden ministeriöiden kanssa hallituksen yhteisissä toimenpiteissä, jolloin edistetään työvoiman osaamista muuttuvilla työmarkkinoilla, maahanmuuttajien kotoutumista sekä perus- ja ihmisoikeuksia (huom. Valtioneuvoston perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelma). Samoin toteutetaan toimintaohjelma vihapuheen ja rasismin ehkäisemiseksi ja kehitetään nuorisotakuuta sekä taataan koulutuspaikka nuorille.

Kulttuuripolitiikan eri alueilla voidaan edistää Agenda 2030:n tavoitteita. Erityisesti tämä tulee esiin vaalittaessa kulttuuriperintöä ja hoidettaessa kulttuuriympäristöjä. Agenda 2030:n tavoitteissa tärkeitä ovat myös osallisuutta ja yhteisöllisyyttä edistävät toimet. Tähän tavoitteeseen liittyvät monipuoliset kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelut sekä omatoiminen harrastaminen. Opetus- ja kulttuuriministeriö parantaa taiteen ja kulttuurin saatavuutta kärkihankkeella, jossa kulttuuri tuodaan osaksi lasten arkea, vahvistetaan lasten ja nuorten luovuutta sekä lisätään taiteen perusopetusta ja lastenkulttuurin saatavuutta taiteenalakohtaisesti eri puolilla Suomea.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee Ekokompassi tapahtuma – hanketta valtakunnallisen tapahtumien ympäristöjärjestelmätyökalun luomiseksi ja levittämiseksi kulttuurin ja urheilun suurtapahtumissa. Ministeriö tukee nuorisojärjestöjä, nuorisokeskuksia ja muita toimijoita, jotka toteuttavat kestävää kehitystä tukevaa ympäristökasvatusta. OKM:n laajapohjainen urheilun eettisten asioiden neuvottelukunta edistää Agenda 2030 – tavoitteita liikunnan ja huippu-urheilun alalla toimikaudellaan. Kestävä kehitys, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus kuuluvat niin ikään liikunta- ja nuorisopolitiikan arvopohjaan liikuntalain (390/2015) ja nuorisolain (1285/2016) mukaisesti ja ovat kriteereinä ministeriön myöntämille valtionavustuksille.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla jo tehdystä kestävää kehitystä edistävästä työstä voi kuten edellä todettiin mainita perusopetuksen ja toisen asteen uudistetut valtakunnalliset opetussuunnitelmien perusteet. Kestävä kehitys on niissä mukana kattavina aihekokonaisuuksina ja opetussuunnitelmien sisältö vastaa hyvin myös Agenda2030:n tavoitteita. Opetussuunnitelmien perusteiden arvopohjaan sisältyy niin sanottu ekososiaalisen sivistyksen näkökulma eli yhteiskunnan tasapainoisen

kehittämisen ja luonnonympäristön turvaamisen keskinäisyhteyden ymmärtäminen. Myös korkeakoulut ovat tehneet pitkäjänteistä työtä kestävän kehityksen edistämiseksi opetuksessa ja tutkimustoiminnassa. Korkeakoulujen tulee kaikessa toiminnassaan huomioida kestävän kehityksen periaatteet korkeakoulujen ja ministeriön välisten sopimusten 2017–2020 mukaisesti.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tekee aktiivista yhteistyötä ja edistää yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa Agenda2030 toimeenpanoa sekä valtioneuvostotasolla että muun alaisen hallinnon kanssa.